

“ÖZAY GÖNLÜM” ÜN SESİYLE MEŞHUR ETTİĞİ “UMMMAN NENENİN MEKTUPLARI”NIN YAZARI: KIRCA’LI ÖĞRETMEN “MEHMET YILMAZ”*

Ali Rıza ERDEM*

Bu yazı Kırca köyünden yetişen ve doğduğu toprakların kültürünü “*Umman Ninenin Mektupları*” ile kitap olarak ortaya koyan değerli büyüğümüz öğretmen yazar “*Mehmet Yılmaz*” a bir vefa borcudur.

“Umman Ninenin Mektupları” yine değerli büyüğümüz “Özay Gönlüm” ün meşhur sesiyle tüm Türkiye’ye tanıtılmıştır. Türkiye “Özay Gönlüm” ün sesinden “Umman Nineyi” ve “mektuplarını” çok sevdi. “Umman Ninenin Mektupları” nın tüm Türkiye tarafından bilinmesi ve sevilmesinde “Özay Gönlüm” ün seslendirmesinin çok büyük rolü vardır. Eğer “Umman Ninenin Mektupları” başarıyla “Özay Gönlüm” tarafından seslendirilmeseydi belki de tüm Türkiye tarafından bilinmeyecek, dolayısıyla sevilmeyecek ve kitap sayfaları arasında kalacaktı. Bana göre Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” ve “Özay Gönlüm” bir “*ekip çalışması*” yapmışlardır. Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” kalemiyle “Umman Ninenin Mektupları” nı ortaya koymuş, “Özay Gönlüm” ise o meşhur sesiyle “Umman Nine” yi hem kitap sayfalarından alıp etten/ kemikten yaşayan bir kimliğe büründürmüş hem de tüm Türkiye’ye sevdirmiş, gönüllerde/ akıllarda kalıcı olarak yer ettirmiştir.

Fakat ne acıdır ki “Umman Ninenin Mektupları” deyince insanların aklına büyük oranda “Özay Gönlüm” gelmektedir. Bu aslında çok güzel fakat bana göre eksik ve “Umman Ninenin Mektupları” nın yazarının Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” olduğunun bilinmesi / hatırlanması, hatırlatılması gereken bir durumdur. Burada şahsen başarılı sesiyle “Umman Ninenin Mektupları” nı tüm Türkiye’ye tanıtan ve sevdiren “Özay Gönlüm” e saygı ve şükranlarımı her zaman belirtmek isterim. “Özay Gönlüm” olmasaydı “Umman Ninenin Mektupları” asla bu kadar tüm Türkiye’ye mal olmazdı. Bu Türk kültürü / folkloru açısından önemli bir kazanımdır. Ama “Umman Ninenin Mektupları” deyince en az “Umman Ninenin Mektupları” nı başarıyla seslendiren ve tüm Türkiye’ye tanıtan, sevdiren “Özay Gönlüm” kadar “Umman Ninenin Mektupları” nı yazan, ortaya koyan Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” da akla gelmelidir.

Bu yazı yukarıda da belirttiğim gibi *hem* Kırca köyünden yetişen değerli büyüğümüz öğretmen yazar “*Mehmet Yılmaz*” a bir vefa borcu *hem de* “Umman Ninenin Mektupları” deyince en az “Umman Ninenin Mektupları” nı başarıyla seslendiren ve tüm Türkiye’ye tanıtan, sevdiren “Özay Gönlüm” kadar “Umman Ninenin Mektupları” nı yazan, ortaya koyan Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” ın da akla gelmesini sağlamak içindir.

1928 Acıpayam “*Kırca Köyü*” doğumlu “*Mehmet YILMAZ*”. Umman Ninenin yazarı, değerli öğretmenimiz, ender yetişen büyüklerimizden biridir. Acıpayam ilçesinde ve çevresinde yıllarca öğretmenlik ve Acıpayam Halk Eğitimi Müdürü olarak da görev yapmıştır. Doğduğumuz toprakları ve yaşadığımız kültürü, ülke genelinde duyuran o yazdığı küçük fakat etkisi büyük “*Umman Ninenin Mektupları*” kitabı, nesilden nesile dolaşan, bir kültür hizmeti olarak kalacak ve

* Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” ın eseri “Umman Ninenin Mektupları” nın orijinalini elinde bulunduran TRT Ankara radyosu Türk halk müziği sanatçısı Alaaddin’li “*Mansur Kaymak*” a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

* Yard. Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi. Eğitim Fakültesi. Öğretim Üyesi

Bu makale Denizli Dergisinin 12 sayısında 37–40. sayfaları arasında yayınlanmıştır

ERDEM, A. R. (2006) “Özay Gönüm” ün Sesiyle Meşhur Ettiği “Umman Ninenin Mektupları” nın Yazarı: Kırca’lı Öğretmen Mehmet Yılmaz *Denizli Dergisi*, 12, 37–40

örnek olacak bizlere. Onu 28 Şubat 1999 yılında 71 yaşında kaybettik. Mehmet YILMAZ’ ı tanıyan bizler asla ve asla Mehmet YILMAZ’ ı unutmadık, unutmayacağız.

“*Umman Ninenin Mektupları*” deyince hemen aklımıza bir başka hemşerimiz daha geliyor. Bu kişi de “Özay GÖNLÜM”. Üçlü yaren saziyle hoş ve tatlı yöre ağzıyla okuduğu mektuplar ve türkülerle tanıdığımız Özay GÖNLÜM. Bir yıl arayla 02 Mart 2000 yılında O’nu da kaybettik. Her ikisinden geriye Mehmet YILMAZ öğretmenimizin kitabı, Özay GÖNLÜM’ ün ise sesi ve sazı kaldı (Gökgöz <http://www.acipayam.com/modules.php?name=News&file=article&sid=556> (18.03.2006).

Öğretmen yazar” Mehmet Yılmaz” ın doğduğu yer: Kırca Köyü

Şahman yaylasının (Malkaya, İlkkuş ve Kızılsu) dereleriyle Kabalar Yaylası sırtlarının doğusunu çevreleyen Kırca’lı yaylının yayılıp uzadığı düzlükte ve yayladan 4 kilometre açıkta kuruludur. Alaaddin kasabasının merasıyla bitişik ve 4 kilometre kadar yakınında bulunan Kırca Köyü Ucarı adası, Oğuz, Yatsı Höyük arazileriyle çevrilidir. Kırca adı, Denizli’nin Saraylar mahallesindeki Mevlevi hanede methum bulunan (Kırca Ali baba) nın lakabına izafetle verilmiştir (Vehbi, 1951).

Kırca’da Sonbahar (resmi siteye gönderen: Salih Erdem)
<http://www.acipayam.com/index2.php> (27.08.2006)

Kırca’lı öğretmen yazar” Mehmet Yılmaz” ın unutulmaz eseri: “Umman Ninenin Mektupları”

Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” Acipayam’ın köylerinde öğretmen olarak görev yaparken dikkatli bir gözlemci, incelemeci olarak gözlemlerini incelemelerini kaleme almış ve daha sonra bunu “Umman Ninenin Mektupları” olarak 1964 yılında yayınlamıştır. Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” 1964 yılında yayınladığı “Umman Ninenin Mektupları” adlı eserinin önsözünde şunları söylemektedir (Yılmaz, 1964):

“Sayın okurlarım

Uzun süren meslek hayatımda muhitimizin birçok tipik, sosyal hayatı incelemeye değer, köylerinde çalıştım. Dillerini (ağız ve şivelerini), sosyal hayatını, gelenek-görenek, örf ve adetlerini ilgi duyarak inceledim. İlgi duyduğum taraflarını kaleme aldım. Bilhassa “Ummuhan Ninenin” dostluğunu kazanarak, askerde olan torunu Kara Ahmet’e mektuplar yazıverdim. İmla ve telaffuz kaideleri nazara itibara alınmayarak çevrenin hususiyeti olan şive ve ağzla yazılmıştır. Bu mektuplar hayal mahsulü olmayıp hepsi köy gerçeklerinin ta kendisidir. Bu kitapçığımla sizlere çevremizin sosyal hayat ve geleneklerini bir nebze olsun tanıtarak faydalı olabilirim kendimi bahtiyar sayacağım. Saygılarımla

Mehmet Yılmaz”

“Umman Ninenin Mektupları” kitabının kapağı
Fotoğrafı çeken: Ali Rıza ERDEM (31 Ağustos 2006)

Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz”ın 1964 yılında yayınladığı “Umman Ninenin Mektupları” adlı eserinde 25 mektup yer almıştır. Bu mektuplar Acıpayam yöresinin şivesi ve ağızıyla sevgi, özlem, hiciv içermektedir. Bu mektuplardan birincisine orijinal şekliyle yer vermek, okuyuculara birinci elden Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” ın kaleminden “Umman Nineyi” tanıtmak için güzel bir örnek olacaktır (Yılmaz, 1964; sayfa:5–8).

“Mektup 1

Ey benim deruni dilden, canı gönülden, ilana gibi dürülgen, gursağımın incisi, gözümün zencisi, bağrımın dört parmak aşşasında zabah yıldızı gibi ışı ışıleyen çay gibi çağıl çağıl açıldleyen, gıymatlım, çılbığım, garibim, kimsesizim, yavrım, yitimim, aslanım, gaplanım, evranım, gülüm, Gara Amadım benim.

Nasılsın? Eyimisin? Eyi İmanı Cenabı Hak’dan doya ve niyaz eylerin. Bizi sorarsan hamd olsun İrabbumıza hindilik çok eyiyiz. Sen Aslan, garip Gara Amadımında bu münval üzere olmasını dileyorum.

Oğlum, buradan havadis isdeyon, Gök Durmuş düğün eddi. Kel Osman’ın Topbaş Zeynebi aldı. Dövünü çok eyi oldu gari. Ah bi olmalıydın da bende eller gibi oyununu doya doya bakeydimde sevineydim.

Esmilen Hakkı bi oyun ativesi emme. Gudurasının oğlu çok faydalı oyneyyo çok. Aynı Hasan emmisi gibi. Hopleyişini bi göreydin, accıkda ırakı işmiş. Mısdıvecinin Ümmü gız elden utanmısa damın üstünden atlep, oğlanın boynuna poçasını doleycek. Ne etceğini bilemeybatı gızcaz.

Arap Alının sarı öküz öldü, gızıl kurt bulmuş. Ganını demirinden yaktılar emme, nahasın kurtarımadılar. Asardan aş yemez Osmanı bile getirdile. Oda bi şey yapımadı. Oda ocağı sönesi öküzlere biyol bu dert çıkdı. Oğlancağza yazık oldu gari. Oğlan bet taslanıbatı. Gonşular teselli ediyo emme, ne ossa boş. Giddi mor tosun bağıra, bağıra. Allah çilbir teklığı vermesin.

Keş Osman’ın Habbili gızın gaca nişanı atıldı. Nişanını Gulaksız Alı, Gacar Amat, kedi Osman, Gacar Mısdıva, Goca Durmuş atmışla. Nişanında: Dört dene al grap, üç çeki, iki cizi gabırğa, üç dene sarı göyneklik, iki yel bileziği, yarım okka çam sakızı, yedi dene çevre götürmüşler. Zengin Deymiya Amadım! Zar götürüler. Hele bi esgerlin yetsin, sene de ne gızlar buluruz. İramatlı dedenin gadife delmesi öylüce sandığımda duruyo. Gelesiyi bi geyde kövü iki üç yo dolanıve; gaç dene haber geliyo bakıve. Bizleri bile o delme aldattı. Sen onun için marak etme.

İsmelcenin Durgadın, İsmanın meresine girmeyomuydun? Bi yorgan, üç evlek tarla, iki çanak, bi sitil düşmüş. Epeyce malı va. Senden ötüre nenesi Erepeze biyolcuk naf çaldırdım (Oğlan biyo esgerden gesin goley olur) dedi. Gızın gönü var gibi. Her gün bizim gocu kapının yandan geçiyo. Bekir dayına cünüğü Dünürlüğe salalım. Oluvercek olussan, gök deredeki yarım dönüm hisseyi satar çapıt görürüz. Dövün işini de al daneyle, gara kulak guzuyu satarız. Al dana, anan ıramatlının ineciğinin danasıydın emme, ne edelim gine alırız. Davılda iki edelim oğlum ibiret üçünurkuyucuların evinin yanda bi sehet dövürelim. Davılcı Topal Hakkı davılı güzel huruyo. O davıl dövüdkçe hu yaşlan sonura benim bile için bi hoş oluyo.

Ah Amadım ötey gız çok iyiydi emme, gaçırık bakma gari. Zebeb olanınar kebab olsun; donuz başı bulası Zeliya sebeb oldu. Her gün ileniyon. Eveli gün İrza oğlanın yanda bet ilendim gari bet. Naha patlak Zeliyaca, gara

ERDEM, A. R. (2006) “Özay Gönlüm” ün Sesiyle Meşhur Ettiği “Umman Nenenin Mektupları” nın Yazarı: Kırca’lı Öğretmen Mehmet Yılmaz *Denizli Dergisi*, 12, 37–40

gursandan bul, yağlı gurşun önüne gel, Irabbım bilinmedik dertle vesin, guruya gal seydi vaggasına uğra, naha patlak gözün kör ossun da sürüm sürüm sürün, naha dabışça handan, ciğerbağından yan daleciğin patlasın, ocağın tütmesin, gıymalından bul uluyası eğri bacak, yıkıla gal, naha tumbek, goca tefci yolunu gayıp et, çenen düşsün, dilin gopsun! Dedim de bet ettim. Haa Oğlum, eski köylü Memiş’in Gadir oğlan esgerliğe senin yana gelceymiş. Orası eyi değlisen, höyle eyi bi yere düşür gari. Onbaşımışın işdeya... Köylüler çok övübatı gari; onbaşı olmuş otura gomuş deyyola. Yanındaki esgercikleri irezil etme oğlum, senin gibi yitimler vardır.

Oğlum, bi hotugrafını yollada mescide çakıveren, eş dos baksın. Zaddine oğlan akıl yüküymüş deye, dillenden düşürmeyolla.

Amadım, deyceğimiz bu gadar. Bu yandan ben selam eder gara gözlenden doyuncaya gadar öperin. Irmazan oğlan, Habbili gız, Mısdılı selam eder ellenden öperler. Gonşulardan Topal Assiya, Gacar Amat, İmselce, hapiş, Gara Elif, Çünüc amcan, Muradın Mısdıva, Çakıcı dayın, Gaz Amat, Hörücenin Kör Oğlan, Fadime’nin Hamit, Nazifenin Mısdıva, Çivili İbiram, Çil Ümmet, Gücük Osman Deden, Ekdi İmsel Deden, Tarneci hasan dayın, Gılı Gılı Zeynep selam ederler. Bizi yola bakıdıp durma, mekdubun covabını çabık yolla Amadım.

Nenen Umman”

Bir anekdot

1928 kırca doğumlu Mehmet YILMAZ. Şimdi ki gençlerimiz bilmem ne kadar tanırılar bu değerli öğretmenimizi? 1998 yıllarında İzmir Selçuk’ta karşılaşmıştık Mehmet YILMAZ öğretmenimle. Hasta olan Tarım Kredi kooperatifinde görevli oğlu Şükret’i İzmir Ege Üniversitesine götürüyormuş. Tesadüfen karşılaşmıştık mola verdiği bir mandıranın önünde. Bir yaz günüydü. Oturup birer kahve yudumlamıştık ailesi ve iki oğlu ile beraber. Benim Halk Eğitim Müdürü olduğumu duyunca gözleri farklılaşivermişti. O yöre konuşmasıyla bana mesleğimle ilgili öğütler vermişti.

“Doğduğum toprakları sakın ha unutma evladım. Birçokları gibi sende unutulur gidersen sonra”

Ve ben unutmadım ne doğduğum toprakları nede bu eşsiz değerli meslektaşımı. Yıllar önce yazmış olduğu eseri “UMMAN NİNENİN MEKTUPLARI” nı mümkün olduğu kadar çoğaltarak bizden sonrakilere aktarmak için çalışıyorum. Keşke onu daha çok yakından tanıma fırsatım olsaydı. Ama maalesef o şansım da kalmadı şimdi. Yattığın yerde rahat uyu. Ruhun şad olsun öğretmenim (Gökgöz, <http://www.acipayam.com/modules.php?name=News&file=article&sid=556> (18.03.2006).

Sonuç

Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” ın doğduğumuz toprakları ve yaşadığımız kültürü, ülke genelinde duyuran yazdığı küçük fakat etkisi büyük “*Umman Ninenin Mektupları*” kitabı, nesilden nesile dolaşan, bir kültür hizmeti olarak kalacaktır. Kırca’lı öğretmen yazar “Mehmet Yılmaz” yazdığı “*Umman Ninenin Mektupları*” kitabı ile asla unutulmayacak, kültürümüze ve folklorumuza yaptığı katkı sonsuza dek şükranla anılacaktır.

Daha nice “Mehmet Yılmaz” ların yetişmesi / yetiştirilmesi ve sahip çıkılması dileğiyle

Kaynaklar

1. Gökgöz, N. Ölümünün 7. yılında Mehmet YILMAZ ve Vasiyeti <http://www.acipayam.com/modules.php?name=News&file=article&sid=556> (18.03.2006)
2. Vehbi, Ali (1951) *Acıpayam (Garbikaraağaç Halkının Asırlık Tarihçesi ve Köylerimize Serpilen Maarif Işığının Temeli Yüreğilde Nasıl Kuruldu?)* Ankara: Çankaya Matbaası
3. Yılmaz, M. (1964) *Umman Ninenin Mektupları* Denizli: İnan Matbaası
4. Kırca’da Sonbahar (resmi siteye gönderen: Salih Erdem) <http://www.acipayam.com/index2.php> (27.08.2006)